

Маріупольський
державний
університет

**ІННОВАЦІЇ
В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ЗАГРОВАДЖЕННЯ У
ПРАКТИКУ**

**Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції**

Київ - 2024

Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 березня 2024 року / за заг. ред. Ю.О.Демидова. Маріуполь: МДУ, 2024. 207 с.

Редакційна колегія:

Голова

– Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Заступник голови

– Олена БУЛАТОВА, перший проректор МДУ, доктор економічних наук, професор;

Члени оргкомітету:

– Юлія ДЕМИДОВА, завідувач кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент;

– Катерина КРУТІЙ, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;

– Ольга ФУНТИКОВА, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;

– Світлана МАКАРЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;

– Оксана ПОПОВСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;

– Вікторія ЯЙЛЕНКО, старший викладач кафедри дошкільної освіти;

– Ірина ДЕСНОВА, в. о. завідувача кафедри практичної психології, кандидат педагогічних наук, доцент;

– Оксана ГОЛЮК, завідувач кафедри педагогіки та освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 10 від 28 березня 2024 року)

Статті публікуються в авторській редакції

© Колектив авторів, 2024

© Кафедра дошкільної освіти МДУ, 2024

покращенню мовленнєвих навичок дітей. Важливу роль у цьому процесі відіграють методи та стратегії підтримки мовленнєвого розвитку, такі як ігрові методи, мультимедійні технології та роль фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арушанова А.Г. Мова і мовне спілкування дітей: Книга для вихователів дитячого садка. К.: Мозаїка-Синтез, 2000. 272 с.
2. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови: підручник. К.: Вища шк., 2007. 542 с.
3. Калягін В.А. Логопсихологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. К.: Академія, 2006. 320 с.

Попазогло І.Г.

здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітня програма «Дошкільна освіта. Інклюзія»

Маріупольський державний університет, м. Київ

Науковий керівник:

Фунтікова О. О.,

д. пед. наук, професорка,

професорка кафедри дошкільної освіти

Маріупольський державний університет, м. Київ

СУЧАСНІ ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ВИХОВАТЕЛІВ З БАТЬКАМИ, ЯКІ МАЮТЬ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Народження дитини з особливими освітніми потребами – випробування для всієї сім'ї. Батьки фактично поринають у пролонгований стрес. Родина стикається з досить великою кількістю труднощів, пов'язаних з організацією життя дитини, спілкування та виховання, нерозумінням з боку оточуючих. Батьки часто змушені жертвувати не лише своїми інтересами, а й інтересами інших здорових дітей.

Таким чином, сім'я потрапляє у кризову ситуацію, яка характеризується емоційним та інтелектуальним стресом, що вимагає значної зміни уявлень про світ, про себе, про перспективи подальшого існування за досить короткий проміжок часу. Члени сім'ї, які перебувають у кризовій ситуації, проходять певні стадії зростання напруги до мобілізації зовнішніх та внутрішніх джерел. Якщо вжиті дії виявилися безрезультатними, настає дезорганізація особи. Відбувається підвищення тривоги, виникає депресія, виникають почуття безпорадності та безнадійності.

Спектр критеріїв, за якими можна визначити, що сім'я перебуває в кризі, досить широкий: від несподіванки до пролонгованих страждань. Коли батьки вперше дізнаються про захворювання дитини вони безумовно проходять шлях проживання горя від заперечення до прийняття, через агресію, торги та депресію.

Відносини всередині сім'ї та з соціумом спотворюються, з'являється невизначеність майбутнього, звичний перебіг життя руйнується, з'являється страх, розпач, почуття самотності.

Найбільший стрес у сім'ї з дитиною з особливими освітніми потребами проявляється у матерів. Складнощі, пов'язані з внутрішнім станом та забезпеченням життєдіяльності сім'ї, а також навчання та виховання дітей здебільшого лягають на жінку. Як правило, матері перебувають з дітьми постійно. Вони скаржаться на велику кількість повсякденних турбот, пов'язаних з дитиною, що веде до фізичного та морального навантаження, викликає втому. Вони не тільки відчують надмірні обмеження особистої свободи через надзалежність від дітей, але мають дуже низьку самооцінку, вважаючи, що недостатньо добре справляються зі своєю материнською роллю [1, с. 4].

Сім'ї, в яких з'являється дитина з особливими освітніми потребами, часто розпадаються, але не завжди зовнішньою причиною розлучення виявляється дитина з особливостями у розвитку. Найчастіше батьки дітей, пояснюючи причину розриву сімейних відносин, посилаються на відсутність взаєморозуміння в сім'ї, часті сварки і, як наслідок, охолодження почуттів.

Ізоляція сім'ї не сприяє розвитку у дитини з особливими освітніми потребами комунікативних та соціальних навичок, роблячи тим самим її непристосованою до життя та залежною від батьків. Такі сім'ї мають психологічні проблеми у різні періоди життя.

Основну труднощі після народження дитини з особливими освітніми потребами становить отримання інформації про наявність патології, емоційне звикання, інформування інших членів сім'ї. У шкільному віці виникають труднощі у прийнятті рішення про форму навчання дитини з особливими освітніми потребами, переживання реакцій групи однолітків, організацію її навчання та позашкільної діяльності. У підлітковому віці відбувається звикання до хронічної природи захворювання дитини з особливими освітніми потребами, виникають проблеми, пов'язані з пробудженою сексуальністю, ізоляцією від однолітків та її відкиданням (з їхнього боку), плануванні майбутньої зайнятості дитини. У період «випуску» – труднощі у визнанні та звиканні до сімейної відповідальності, що продовжується, прийнятті рішення про відповідне місце проживання дитини з особливими освітніми потребами, що подорослішала, переживання дефіциту можливостей для соціалізації дитини, а в постбатьківський період – основну складність представляє перебудова відносин між подружжям (наприклад, якщо дитина була успішно «випущена» з сім'ї) і взаємодія зі спеціалістами за місцем проживання дитини з особливими освітніми потребами [2, с. 321].

Переживаючи етап за етапом, у такій сім'ї відбувається порушення внутрішньо сімейних взаємин: на психологічному рівні змінюється система цінностей та світогляд батьків, що відзначаються порушеннями в емоційній сфері, особливо у жінок; на соціальному рівні сім'я стає вибірковою у контактах, уникає спілкування з колишніми знайомими, деформуються

стосунки з батьками та старшими поколіннями, відбувається відмова від народження інших дітей через побоювання, що народиться дитина із подібним діагнозом.

Сім'ї, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, як ніхто інший, потребують психологічної підтримки та допомоги. Для цього важливо враховувати: емоційну та когнітивну готовність батьків до співпраці; реакцію батьків на стреси, які супроводжують цей процес; суб'єктивні страждання батьків; мотивацію; доступ до необхідних особистісних та соціальних ресурсів [3, с. 43].

Таким чином, для сімей, які виховують дитину з особливими освітніми потребами, характерна зміна сімейного функціонування у бік соціальної ізоляції, більшої згуртованості, незалежності та, більш жорсткого управління сімейною системою, порівняно з сім'ями, які виховують лише здорових дітей.

Сучасні форми взаємодії вихователів з батьками, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, включає наступні форми:

1. Консультування батьків з проблем розвитку та виховання дитини, психологічна допомога батькам у розумінні особливостей поведінки дитини з особливими освітніми потребами.

2. Власне психологічне консультування батьків щодо їх особистісних проблем.

3. Підвищення психолого-педагогічної компетентності батьків.

4. Навчання батьків прийомам психологічної допомоги дитині з особливими освітніми потребами [4, с. 245].

Вкрай важливо не тільки визначити основні проблеми дитини, але й виявити потенціал її розвитку, обговорити з близькими її та їх актуальні можливості, налаштувати на активну участь у корекційному процесі, акцентувати вдалі форми взаємодії з дитиною, що склалися, і перспективу їх закріплення та поступового ускладнення. При цьому необхідно дати зрозуміти, що без спеціальної систематичної допомоги дитина «не переросте» труднощі, що слід налаштуватися на довгу спільну роботу; пояснити, чому успіху корекційної роботи з дитиною не може бути досягнуто виключно за рахунок занять з фахівцем, чому в даному випадку їй потрібна організація особливого, лікувального домашнього виховання, активного включення до занять близьких людей.

Треба пояснити батькам, що емоційна прихильність, що лежить в основі їх можливостей тонізувати дитину, регулювати її емоційний стан та організувати її поведінку, повинна формуватися саме по відношенню до них; фахівець у цьому не повинен її підміняти, він може навчити їх певним прийомам, допомогти в їх освоєнні та розвитку.

Спираючись на спостереження за поведінкою дитини під час консультації, одразу треба звернути її увагу на ті, навіть мінімальні можливості, які вона вже має.

Отримати більш повну картину можливостей і труднощів дитини може допомогти участь у консультації не тільки батьків, але й інших членів сім'ї

дитини, а також фахівців, що працюють з нею (якщо дитина вже ходить на якісь розвиваючі або корекційні заняття). Це дозволяє вже на першій зустрічі розпочати роботу з формування узгодженої картини того, що відбувається з дитиною як усередині сім'ї, так і сім'ї та фахівців, виявити можливий внесок усіх учасників у корекційну роботу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ткачова В. В. Про деякі проблеми сімей, які виховують дітей із відхиленнями у розвитку. Дефектологія. 2018. № 4. С. 4.
2. Едеймілер Е. Г., Юстіцкіс В. П. Психологія та психотерапія сім'ї. Вид. 2-ге. К., 2019. С. 656.
3. Ткачова В. В. Сім'я дитини з відхиленнями у розвитку. Діагностика та консультування. К., 2018. С. 144.
4. Сухіна І. В. Родинний супровід дітей раннього віку з розладами аутичного спектру: шляхи реалізації. Актуальні питання корекц. освіти. 2017. Вип. 9 (1). С. 243–250.

Поповська О.А.

к. пед. наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної освіти,
Маріупольський державний університет, м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНИХ ІГОР В РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Стратегічною метою сучасного етапу розвитку України є інтеграція до європейського простору, що вимагає реформування освіти, зокрема в галузі інклюзивної ланки як основи становлення й розвитку дітей з особливими потребами. Актуальність важливості музичного виховання для всіх дітей без винятку, його значення для розвитку загальних психічних процесів (мислення, уваги, уяви, пам'яті, волі), для виховання емоційного відгуку, душевної чутливості морально-естетичних потреб, ідеалів, загалом для формування всебічно розвиненої особистості нині незаперечна [5].

Проблематика корекційного потенціалу музики відображена у працях зарубіжних і вітчизняних дослідників (В. Верховинець, С. Горф, Е. Жак-Далькрос, К. Орф, З. Кодай та ін.). Вплив музики на розвиток дітей з особливими потребами досліджували Н. Квітка, К. Островська, В. Тарасун, Д. Шульженко та ін. Сучасні наукові погляди щодо організації та проведення музичних ігор висвітлено в публікаціях Л. Аристової, О. Лобач, О. Лобової, Л. Масол, Г. Падалка, Е. Печерської, О. Ростовського, О. Рудницької, М. Шутя та ін.

Наукові дослідження надають переконливі докази того, що музика знімає стрес, стимулює розвиток мозку, покращує пам'ять, просторове сприйняття, сприяє розвитку мовлення тощо. Прищеплення любові до музики у дітей з раннього віку не тільки приносить радість в їхнє життя, а й сприяє загальному розвитку.